

## CONSUMUL DE PRODUSE ALIMENTARE – UN INDICATOR AL STĂRII PIEȚEI ALIMENTARE INTERNE

*Grigore KALETNIK, dr. hab., prof. univ.,  
membru titular (academician) al Academiei  
Naționale de Științe Agrare, Ucraina  
Victoria ȚIHANOVSKAIA, dr.,  
conf. univ., Ucraina*

*În articol este analizată problema consumului produselor alimentare ca unul dintre indicatorii siguranței alimentare a țării. O atenție deosebită se acordă cercetării echilibrului regimului alimentar pentru cetățeanul ordinar al Ucrainei. De asemenea, sunt propuse modalități privind sporirea nivelului puterii de cumpărare a populației țării.*

**Cuvinte cheie:** *consum, siguranță alimentară, putere de cumpărare, echilibru.*

**Introducere.** Dreptul omului la un regim alimentar complet echilibrat constituie una dintre principalele priorități ale politicii mondiale, proclamat de ONU pentru fiecare țară. Problema, înaintată de ONU, are o legătură directă și cu Ucraina, în cazul în care, ca urmare a reformei ritmice a gospodăriilor agricole în corelație cu liberalizarea prețurilor, s-a înrăutățit problema producției și consumului de alimente pe cap de locuitor, a calității și siguranței acestuia.

Actualmente, partea organică a problemei securității alimentare, împreună cu creșterea indicatorilor cantitativi ai componentei, o reprezintă calitatea și siguranța produselor alimentare consumate. Ucraina, fără un regim alimentar calitativ, echilibrat privind proteinele, glucidele, grăsimile, aminoacizilor esențiali și vitamine, nu va soluționa problema creșterii speranței de viață. Asigurarea siguranței alimentare și siguranței produselor alimentare poartă un caracter sistemic, ce include producerea producției agricole propriu-zise, recoltarea, prelucrarea, depozitarea, vânzarea, precum și rezolvarea accesului fizic și economic la produsele alimentare.

**Revizuirea de publicații recente.** Importanța securității alimentare, ca o politică agroalimentară prioritară, este menționată în numeroase studii teoretice și sinteze ale cercetătorilor autohtoni, în special lucrările savanților: V. Andriiciuk, A. Babenko, V. Bogaciiov, V. Bogdanovici, O. Bujin, O. Goiciuk, V. Iiașenko, O. Kocetkov, Yu. Lebedinski, O. Lebedinski, I. Lukinov, B. Mirkin, O. Onișcenko, B. Pashaver, O. Plehanov, P. Sabluk, S. Savcenko, N. Skidan, V. Supersona, V. Tkacenko, V. Șerban, V. Yurcișin etc. Printre savanții din străinătate vom evidenția pe următorii: V. Agaev, P. Abalkin, I. Bogdanov, Z. Iliin, A. Kalinin, B. Kumahov, U. Kioster etc. Cu toate acestea, studiile privind problema securității alimentare, din punctul de vedere al pozițiilor sistemice ale administrării publice de asigurare la nivelul corespunzător în condițiile economice actuale, nu pot fi considerate finisate.

**Scopul acestui articol** constă în desfășurarea evaluării nivelului de consum al produselor alimentare, ca un indicator

## FOOD CONSUMPTION AS AN INDICATOR OF THE STATE OF THE DOMESTIC FOOD MARKET

*Grigore KALETNIK, PhD, Professor,  
full member (Academician) of the National  
Academy of Agrarian Sciences of Ukraine,  
Victoria TIHANOVSKAIA, PhD, Associate  
Professor, Ukraine*

*The problem of food consumption as an indicator of food safety of the state is considered in the article. Special attention is paid to the study of the balanced diet of the average citizen of Ukraine. Ways to raise purchasing power of the population are offered.*

**Key words:** *consumption, food safety, purchasing power, balance.*

**CZU: 351: 338.439.02 (447)  
JEL Classification: D90, Q18, Q19**

**Introduction.** Human right to a complete balanced diet is one of the top priorities of the world policy declared by the United Nations for each country. The problem proclaimed by the UN is directly related to Ukraine where due to rapid agricultural reforms combined with the liberalization of prices the problem of production and consumption of food per capita, its quality and safety has become more complicated.

Nowadays the quality and safety of food consumed is essentially an integral part of the problem of food safety, along with the growth of quantitative indicators. Without high quality diets balanced in protein, carbohydrates, fats, essential amino acids and vitamins, Ukraine will not solve the problem of increasing life expectancy. Ensuring food safety is a systemic problem which includes agricultural production, harvesting, processing, storage, sale, and solving problems of physical and economic access to food products.

**Review of recent publications.** The importance of the problems of food safety as a priority of agricultural policy is emphasized by numerous theoretical studies of both domestic scientists, particularly researches of V.R. Andriychuk, A.A. Babenko, V.I. Bohachov, V.Y. Bohdanovych, O.V. Buzhyn, O.I. Hoychuk, V.A. Ilyashenko, O.V. Kochetkov, Y.P. Lebedynsky, O.Y. Lebedynska, I.I. Lukinov, B.M. Mirkin, O.P. Onyschenko, B.Y. Pashaver, O.D. Plekhanov, P.T. Sabluk, S.V. Savchenko, N.A. Skidan, V.I. Superson, V.H. Tkachenko, V.P. Scherban, V. V. Yurchyshyn et al., and foreign scientists such as V. Ahayev, P. Abalkin, I. Bohdanov, Z. Ilyina, A. Kalinin, B. Kumahov, U. Kyoster et al. However, the issues of food safety from the system position of state management, provision of its adequate level in the current economic conditions has not been studied completely.

**The purpose of the article** is to evaluate the level of

de securitate alimentară și oferirea modalităților de sporire a puterii de cumpărare a populației.

**Metode de cercetare.** Pentru a atinge scop propus, au fost aplicate metode științifice teoretice și empirice, precum: comparația, sinteza, abordarea sistemică, utilizând metodele de analiză comparativă, analiza ierarhiilor și adoptarea deciziilor.

**Conținutul de bază.** Este cunoscut faptul, că indicatorii consumului final de alimente formează grupul principal de indicatori, ce caracterizează nivelul de trai al consumatorilor țării. Cele menționate permit a determina, că influența directă asupra volumului de consum o are starea și tendințele de dezvoltare a pieței de consum: volumul cifrei de afaceri, prețul de vânzare cu amănuntul. Drept dovadă în acest sens este concluzia experților Organizației Mondiale a Sănătății, care consideră că starea de sănătate a 50% depinde de stilul de viață al individului, iar factorul major este nutrimentul [1, p. 117].

A fost constatat, că în ultimul deceniu s-a redus drastic consumul de energie a populației în majoritatea țărilor lider din lume, din aceste considerente necesitatea de consum de energie s-a redus până la nivelul minimal. Astfel, experții cred, că, în prezent, costurile de energie pentru o persoană trebuie să constituie 230-2400 de calorii pe zi. În același timp, alimentația completă trebuie să conțină în componența sa nu doar valoarea energetică, ci și aspectul calitativ al acesteia. Principala componentă a produselor alimentare este proteina, care se recomandă a se utiliza într-un anumit raport cu alte componente ale produselor alimentare. Cel mai valoros și complet este consumul de proteine într-un raport de: 55% de proteine animale (carne, lapte, pește și ouă) și 45% de proteine vegetale (cerealiere, de boabe).

Potrivit indicatorului de corelație dintre consumul de proteine de origine animalieră și vegetală de către populația unei țări, putem concluziona despre nivelul de trai al populației acestei țări. La sfârșitul anilor '90, alimentația completă au primit 35% din populația lumii. Aproximativ 15% au consumat o cantitate suficientă de calorii, dar prezentau un deficit de proteine, 20% au avut un deficit de proteine animale, iar 30% trăiau în lipsa cantitativă și calitativă a produselor alimentare [2, p. 57].

Conform datelor statistice, volumul consumat de carne, a produselor din carne, lapte, a produselor lactate și fructe, pentru un locuitor din Ucraina, în anul 2011, a constituit, respectiv, 62, 54 și 58%, comparativ cu normele raționale de consum.

Consumul de pâine și a produselor de panificație a scăzut cu 11%. Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul, că potrivit acestor tipuri de produse alimentare, cum ar fi: legumele și pepenii, produsele de panificație, cartofii, untul, zahărul, ouăle, în anul 2011, nivelul de consum a depășit normele raționale. Standardele minime de consum nu au fost atinse doar în ceea ce privește indicatorul de consum de lapte, fructe și fructe de pădure.

Din anul 2006, în Ucraina, datorită produselor alimentare mai ieftine de origine vegetală, consumul de calorii a atins nivelul normelor raționale (Tabelul 1).

food consumption as an indicator of food safety and suggest ways to increase the level of purchasing power of citizens.

**Methods.** To achieve this goal theoretical and empirical methods of scientific knowledge as a systematic approach using the techniques of comparative analysis, comparison, synthesis, analysis of hierarchy and decision-making are applied.

**Statement of the basic material.** It is known that the rate of final food consumption forms the core group of indicators characterizing the quality of life of domestic consumers. The above mentioned allows us to determine that direct impact on the consumption tends to develop the consumer market, in particular volume of trade turnover, retail prices. It is proved by the report of experts of the World Health Organization, according to which health is 50% dependent on the person's individual life style, and food is its major factor [1, p. 117].

It has been found that in the last decade energy consumption of people has dramatically reduced in most leading countries of the world, so the need for energy consumption has reduced to their minimum level. Thus, experts believe that energy consumption per person should be 230-2400 calories per day. However, good nutrition should be not only a part of the energy value, but its qualitative aspect as well. The main component of a meal is protein that is recommended to be consumed in a certain proportion with other components of food. The following ratio of protein consumption is considered to be the most valuable: 55% of animal protein (meat, milk, fish and eggs) and 45% of vegetable protein (corn, beans).

The ratio of consumption of animal and vegetable protein is an indicator of the living standard of the citizens of the country. In the late 90's 35% of the planet population had full value nutrition. About 15% of the population consumed enough calories, but they had protein deficiency; 20% of people had a deficit of animal protein, and the remaining 30% lived in conditions of quantitative and qualitative lack of food [2, P. 57].

According to statistic data, the amount of meat, meat products, milk, dairy products and vegetables consumed per inhabitant of Ukraine in 2011 was 62, 54, 58% respectively compared to the rational rates of consumption.

Consumption of bread and grain products decreased by 11%. However, it should be noted that in 2011 consumption of such foodstuffs as vegetables and melons, grain products, potatoes, oil, sugar, eggs exceeded rational rates. Only consumption of milk, fruits and berries did not achieve minimum rates of consumption.

Since 2006 due to cheaper foodstuffs of plant origin, caloric intake has reached rational rates in Ukraine (Table 1).

Tabelul 1/Table 1

Nivel de consum al produselor alimentare pe cap de locuitor, kg/  
Level of food consumption per capita, kg

Produse alimentare/ Foodstuffs	Normele de consum/ Consumption rates		Anii / Years					
	Rationale/ rational	Minimale/ minimal	1990	2000	2008	2009	2010	2011
Produse de panificație/ Bread	101	94	141	124,1	115	111,7	111,3	110,4
Cartofi/ Potatoes	124	96	131	134,5	132	133	128,9	139,3
Legume și pepeni/ Vegetables and watermelons	161	105	103	101,0	129,2	137,1	143,5	162,8
Fructe și fructe de pădure/ Fruits and berries	90	68	47	29,1	43,5	45,6	48,0	52,6
Ulei vegetal/ Oil	13	8	12	9,3	15,0	15,4	14,8	13,7
Zahăr/ Sugar	38	32	50	36,5	40,3	37,9	37,1	38,5
Carne / Meat	83	52	68	32,5	50,6	49,7	52,0	51,2
Lapte/ Milk	380	341	373	197,7	213,8	212,4	206,4	204,9
Pește și produse din pește / Fish and fish products	20	12	18	8,4	17,5	15,1	14,5	13,4
Ouă / Eggs	290	231	272	164	260	272	290	310

Sursa/Source: *Buletinul statistic "Solduri și consumul de produse alimentare de bază de către populația din Ucraina"/Statistical Annual Book "Balance and Consumption of Basic Foodstuffs by the Population of Ukraine"*.

Analiza grupurilor de populație cu diferite niveluri de venit pe cap de locuitor a demonstrat o scădere semnificativă a populației cu venituri sub minimul de existență. În special, dacă în 2002, a constituit 83,3%, atunci în 2011 acest indicator a fost de 13,7%. Ritmurile de creștere a nivelului minim de existență este de 2,7 ori.

Analysis of the groups of citizens having different levels of income per capita shows a significant decrease in the proportion of the population having incomes below the subsistence minimum. In particular, if in 2002 it was 83.3%, in 2011 this figure was 13.7%. The growth rate of the subsistence minimum is 2.7 times.

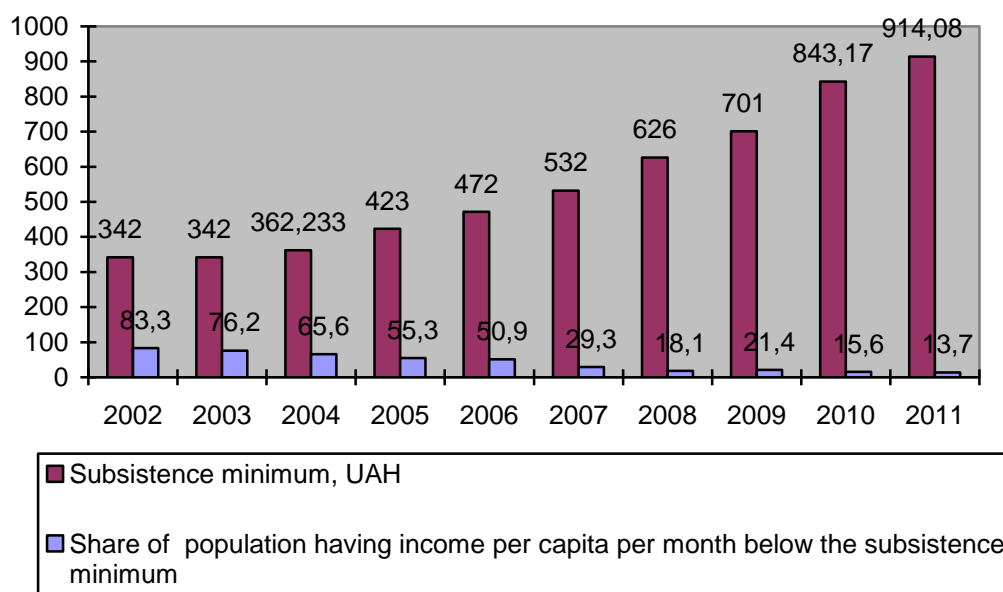


Fig. 1. Dinamica ponderii populației cu venitul mediu pe cap de locuitor pentru o lună sub nivelul de existență/  
Fig. 1. Dynamics of the share of population having income per capita per month below the subsistence minimum

Analiza consumului de alimente al populației urbane și rurale denotă faptul, că ultimii consumă mai mulți cartofi și produse de panificație, legume și zahăr. Această situație se creează deoarece majoritatea populației rurale se ocupă de creșterea cartofilor și cerealelor pe propriile parcele și terenuri private cu scopul autoasigurării cu produse alimentare necesare [3, p. 7]. Indiferent de faptul că în majoritatea gospodăriilor rurale sunt vaci (adesea 1-2 și mai multe), consumul de produse lactate nu se deosebește semnificativ față de nivelul de consum în mediul urban (18,6 și respectiv 19,1 kg). Acest lucru se creează deoarece, în absența veniturilor, populația rurală realizează o parte importantă a lactelului.

Pe parcursul anilor 2005-2011, nivelul venitului total al populației s-a triplat, iar în 2011 a constituit 1483 UAN lună/persoană. Una dintre principalele surse de venit ale populației din Ucraina este salariul. În timpul perioadei de studiu, se atestă creșterea cotei acestuia în veniturile totale, care, în anul 2011, a constituit 49,3%. De asemenea, o pondere importantă o au pensiile, bursele și indemnizațiile sociale, eliberate în numerar, care, în 2011, erau de 25,5%, iar în medie pentru 1 persoană – de 378 UAN.

Puterea de cumpărare a populației active poate fi estimată prin compararea nivelului salariului mediu lunar cu mărimea minimumului de existență pentru persoanele apte de muncă – în calcul pentru 1 pers./lună (nivelul minim de existență – valoarea setului de produse alimentare, suficiente pentru a asigura buna funcționare a organismului uman, menținerea sănătății acestuia, precum și a setului minim a produselor nonalimentare, dar și a setului minim de servicii, necesar pentru a satisface nevoile sociale și culturale ale individului) [4, p.132].

Salariul mediu lunar, în ansamblul, în economia națională pentru anul 2011, calculat pentru un angajat, a constituit 2633 UAH, depășind triplu valoarea minimumului de existență pentru populația aptă de muncă în anul 2011 (914 UAH).

Totodată, a fost atestată o creștere considerabilă a salariilor în Ucraina, în special, în anul 2011, față de 2005, acestea au fost de 3,3 ori mai mari. Cele mai mici salarii sunt în agricultură și sănătate și asistență socială. Totuși, rata de creștere a salariilor în agricultură este mai mare decât nivelul mediu, fiind de 4,3 ori.

Potrivit tendințelor pozitive de creștere a venitului bugetului de familie al unui cetățean ordinar din Ucraina în structura cheltuielilor, o proporție semnificativă este ocupată de cheltuielile alimentare. Astfel, pe parcursul anilor 2000-2011, acest indicator a scăzut cu 16,9 puncte procentuale, dar rămâne încă ridicat, iar în 2011 a constituit 51,3%, în timp ce în țările dezvoltate ale lumii, fluctuațiile sale sunt de 9-12%. Ponderea cheltuielilor pentru bunuri și servicii nonalimentare, de asemenea, a crescut, care în 2011 era de 35,5%, în principal datorită creșterii costurilor pentru locuință, apă, electricitate, gaz și transport.

În 2011, pentru procurarea produselor alimentare cetățeanul ordinar a cheltuit 685 UAN /lună, ceea ce constituie 75% din mărimea minimumului de existență. Analiza structurii coșului de consum în compartimentul tipurilor de alimente pe parcursul anilor 2005-2011 (Tabelul 2) indică o scădere a cotei de cumpărare a cărnii și produselor din carne, fapt ce, potrivit creșterii consumului lor în formă naturală, reprezintă o tendință destul de pozitivă; de asemenea, a scăzut proporția cheltuielilor pentru achiziționarea de ulei și zahăr. În schimb, populația a

Analysis of food consumption by urban and rural population shows that the latter consumes more potatoes and grain products, vegetables, and sugar. This situation is caused by the fact that most of the rural population is engaged in growing potatoes and grain on its own plots and land shares in order to provide itself with necessary foodstuffs [3, p. 7]. Regardless of the fact that most rural households keep cows (often 1-2 and more), the consumption of dairy products does not differ significantly from the level of consumption in urban areas (18.6 and 19.1 kg). This is due to the fact that in spite of the lack of income, rural population sells significant share of milk.

During 2005-2011 the total income of the population tripled and in 2011 it was 1483 UAH per month per person. In Ukraine wages is one of the main sources of income. During the period under research, an increase of its share in total income was observed; in 2011 it amounted 49.3%. A significant proportion is also occupied by pensions, scholarships and social benefits provided in cash; in 2011 it made up 25.5% and 378 UAH per person on average.

Purchasing power of the working population can be estimated by comparing the level of the average wage and subsistence level of the able-bodied population – per person per month (minimum subsistence level – cost value sufficient to ensure normal functioning of the human body, maintaining its health by proper diets and a minimum set of consumer goods and a minimum set of services required to meet basic social and cultural needs of the individual) [4, p.132].

In 2011, in the national economy, average wage charged per full-time employee was 2633 UAH, that is three times more than the subsistence level for able-bodied in 2011 (914 UAH.).

There has been significant growth of wages in Ukraine, thus in 2011 compared to 2005 growth rates were 3.3 times. The least paid branches are agriculture, healthcare and social assistance. However, the rate of growth of wages in agriculture is higher than average rate amounting 4.3 times.

In spite of the positive trends of growth of the family revenues of the ordinary citizen of Ukraine, food costs still occupy a significant share in the structure of his expenditures. Thus, during 2000-2011 this index dropped by 16.9 percentage points, but it still remains high, and in 2011 it was 51.3%, in the developed countries it fluctuates within 9-12%. The share of expenses on the industrial goods and services increased, and in 2011 it made up 35.5%, mainly due to increased costs for housing, water, electricity, gas and transport.

In 2011, an average citizen spent 685 UAH a month to purchase these products, which is 75% of the subsistence minimum. Analysis of the structure of the consumer basket in terms of the types of foodstuffs in 2005-2011 (Table 2) shows a decrease in the share of purchasing meat and meat products. Against a background of their increasing consumption in real terms it seems to be a very positive trend. The share of costs for oil and sugar also reduced. Instead, people began to



început să cheltuiască mai mult pentru lapte și produse lactate (de 3 ori) și fructe (3,5 ori) pe fundalul creșterii costurilor pentru achiziționarea întregului coș alimentar de 2,5 ori.

Situația critică privind puterea de cumpărare a populației din Ucraina nu este reprezentată doar de faptul că potrivit mai multor tipuri de produse (carne, lapte, fructe, fructe de pădure, pește) nu se ating normele raționale de consum, dar și de diferențierea mare a consumului de produse alimentare în gospodării, în funcție de mărimea venitului total mediu anual pentru o persoană [5, p. 202]. Deci, în 2011, fluctuațiile între consumul de produse alimentare în grupurile de populație cu venitul maxim și minimal a constituit pentru carne și produse din carne de 3,3 ori, pentru lapte și produse lactate – de 6 ori, fructe și fructe de pădure - de 16 ori, pește și produse din pește – de 7 ori. Numai pentru pâine, produse de patiserie și cartofi fluctuațiile constituie 1,5-2,5 ori. Comparativ cu anul 2005, decalajul în consumul de produse alimentare între aceste straturi ale populației a crescut.

spend more on milk and dairy products (3 times more) and fruits (3.5 times more), while the costs for the whole food basket increased 2.5 times.

The problem of low purchasing power of the Ukrainian population is not only due to the fact that there are no rational rates of consumption for many types of products (meat, milk, fruits, berries, fish), but great differentiation of food consumption in households depending on the amount of the average total income per year per person [5, P. 202]. Thus, in 2011 fluctuations in food consumption in groups of population with maximum and minimum income were 3.3 times for meat and meat products, 6 times for milk and dairy products, 16 times for fruits and berries, 7 times for fish and fish products. Only for bread and potatoes these fluctuations were 1.5-2.5 times. Compared to 2005, the gap in food consumption between these sectors of population increased.

Tabelul 2 /Table 2

**Structura cheltuielilor pe alimente în Ucraina, în medie, pe lună pe persoană**  
**The structure of food costs of in Ukraine on average per month per capita**

Indicatori /Indices	2005			2011		
	UAH	Structure,%	x	UAH	Structure,%	x
Cheltuieli totale/ Total costs	471	100	x	1334,4	100	x
Inclusiv/ including						
Produse alimentare și băuturi / food and beverages	266,6	56,6	100	684,8	51,3	100
Inclusiv/ including						
Pâine și produse de panificație / Bread and grain products	34,6	7,4	13,0	94,8	7,1	13,8
Carne și produse din carne/ Meat and meat products	72,0	15,3	27,0	162,4	12,2	23,7
Pește și produse din pește / Fish s fish products	18,4	3,9	6,9	39,0	2,9	5,7
Lapte si produse lactate/ Milk and dairy products	28,7	6,1	10,8	93,7	7,0	13,7
Ouă / Eggs	8,2	1,7	3,1	15,1	1,1	2,2
Ulei/Oil	10,9	2,3	4,1	25,3	1,9	3,7
Fructe/Fruits	11,3	2,4	4,2	41,5	3,1	6,1
Legume/ Vegetable	27,0	5,7	10,1	70,9	5,3	10,3
Cartofi / Potatoes	13,5	2,9	5,1	35,8	2,7	5,2
Zahăr/ Sugar	23,1	4,9	8,7	55,9	4,2	8,2

În ultimii ani, s-a atestat o tendință de reducere a decalajului dintre grupurile de populație cu venituri minime și maxime (Tabelul 3). În 2008, diferența de venituri între grupurile de decile extreme era de 5,8 ori, iar în 2011, acest indicator a fost de 4,9 ori. Cu toate acestea, se menține decalajul foarte înalt între păturile de populație menționate, în special în 2003, acest indicator constituia 4,1 ori.

In recent years there has been a tendency towards the reduction of the gap between groups with minimum and maximum income (Table 3). If in 2008 the income gap between the extreme decile groups was 5.8 times, in 2011 this figure was 4.9 times. But there is still relatively high gap between these sectors of population, in particular in 2003 this figure was 4.1 times.

Tabelul 3 /Table 3

**Diferențierea a populației din Ucraina**  
**Differentiation of the income of population in Ukraine**

Anii/Year	Pentru toate grupurile de populație, UAN pentru 1 persoană/ By all groups of population, UAH per person	Grupurile de decile (10%) de gospodării conform nivelului de venit mediu total pe persoană / Decile (10%) groups of households in terms of the level of average gross income per capita		Raportul dintre decile de sus și de jos /Ratio of the top and bottom deciles
		Prima/First (de jos/ bottom) decile (UAH per person)	A zecea/Tenth (de sus/top) decile (UAH per person)	
2003	270,5	144,8	594,3	4,1
2004	348,0	181,2	789,7	4,4
2005	506,3	270,9	1136,5	4,2
2006	619,9	327,6	1432,1	4,4
2007	773,9	346,9	1828,7	5,3
2008	1112,6	479,9	2783,0	5,8
2009	1159,7	518,2	2901,3	5,6
2010	1339,4	615,4	3302,4	5,4
2011	1483,3	709,0	3465,8	4,9

În raportul Organizației Internaționale a Muncii sunt reflectate costurile pentru produsele alimentare în 38 de țări. În cadrul analizei au fost aplicate prețurile pentru 93 de diferite denumiri de produse și cheltuielile pentru acestea a familiilor cu cele mai mici venituri înregistrate.

Conform studiilor efectuate, mai mult de 80% din cheltuielile totale sunt cheltuite pentru produsele alimentare, în special în țările, precum: Nigeria și România. Unele țări din CSI cheltuiesc până la 80%, în special, Azerbaidjan, Armenia și Republica Moldova. Belarus cheltuie pentru produsele alimentare aproximativ 50%, practic aceleași costuri sunt suportate de către populația din Polonia și Iran.

Ponderea cheltuielilor pentru produsele alimentare în țările dezvoltate, în cheltuielile totale, reprezintă de la 10 până la 30%, în special, Elveția – 11, Norvegia – 14, SUA – 20, Franța – 23, Olanda și Danemarca – numai 10%.

Potrivit datelor Serviciului de Cercetare Economică al Ministerului Agriculturii din SUA, a fost investigată structura cheltuielilor totale a gospodăriilor din peste 80 de țări, diferite regiuni și țări, la diferite stadii de dezvoltare, pentru perioada anilor 2002-2009 [6].

Studiul a analizat datele din 30 de țări dezvoltate, 5 – cu economii în tranziție, 8 țări CSI, 28 de țări din Asia, Orientul Mijlociu și Africa de Nord, 13 - din America Latină și Caraibe, precum și 2 țări – din țările din Africa spre sud de la Sahara.

Datele indică faptul, că în timpul perioadei de studiu țările dezvoltate au cheltuit pe alimente, în medie, 15,2% din totalul cheltuielilor; țările cu economii în tranziție – 17,8%; țările din Asia, Orientul Mijlociu și Africa de Nord – 21,6%, țările din America Latină și Caraibe – 17,3%, țările din Africa spre sud de Sahara – 28,8, și cca 30% au cheltuit populația din țările CSI.

Comparativ cu alte țări, în Ucraina se atestă o putere de cumpărare scăzută a populației. După cum observăm din tabelul 4, în Ucraina, cu excepția Republicii Moldova, este cel mai scăzut nivel al salariilor și al puterii de cumpărare a populației.

Salariile din țările enumerate, cu excepția Republicii Moldova, în comparație cu Ucraina, sunt mai mari de 1,4-14,0 ori. În aceste țări, din salariul lunar poate fi cumpărat (calculate): pâine – de 1,5-5,5 ori mai mult, respectiv, lapte – de 1,6-14,4 ori, carne de porc – de 2,1-14,0 ori, carne de vită – de 1,8-13,1 ori, carne de pasăre (carcasă) – de 1,2-8,1 ori.

The report of the International Labour Organization provides data on food costs in 38 countries. Prices for 93 different products and expenses for their purchase of families with the lowest registered incomes were used for analysis.

According to the research data, more than 80% of the total expenditures are occupied by food costs, particularly in such countries as Nigeria and Romania. Some CIS countries including Azerbaijan, Armenia and Moldova spend nearly 80%. Belarusians spend on food about 50%, like the population of Poland and Iran.

It should be noted that the share of food costs in the developed countries, in total expenditures, are only 10 to 30%, including Switzerland – 11%, Norway – 14%, the USA – 20%, France – 23%, the Netherlands and Denmark – only 10%.

According to the Economic Research Service of the USDA the structure of the total costs of the households of more than 80 countries in different regions and countries at different stages of the development over the period of 2002-2009 were studied [6].

In the study data of 30 developed countries, among them 5 with transition economy, 8 – CIS countries, 28 countries of Asia, the Middle East and North Africa, 13 of Latin America and the Caribbean, and 2 countries of Africa to the south of the Sahara were reviewed.

The data show that over the period under research developed countries spent on food, on average, 15.2% of total costs, transition countries – 17.8%, Asia, the Middle East and North Africa – 21.6%, Latin America and the Caribbean – 17.3%, countries of Africa to the south of the Sahara – 28.8%, and nearly 30% was spent by CIS countries.

Compared with other countries, Ukraine has a low purchasing power. According to the data in Table 4, Ukraine, except for Moldova, has the lowest rate of wages and purchasing power.

In the above mentioned countries, except for Moldova, compared with Ukraine, wages are 1,4-14,0 times higher. In these countries monthly salary makes it possible to buy 1,5-5,5 times more bread, 1,6-14,4 times more milk, 2,1-14,0 times more pork, 1,8-13,1 times more beef, 1,2-8,1 times more poultry.

Tabelul 4 / Table 4

**Salariile și puterea de cumpărare a populației (noiembrie 2011)**  
**The level of wages and purchasing power of the population (November 2011)**

	Nivelul salariului mediu/ Level of average wages		Pâine de grâu /Wheat bread	Lapte /Milk	Carne de vită Beef	Carne de porc/ Pork	Carne de pasăre (carcasă) / Poultry meat (carcass)
	Dolari/lună \$ per month	% față de Ucraina/ % to Ukraine					
Ukraine	343,30	100,0	451,71	377,25	54,84	54,84	127,62
<b>% față de Ucraina/% to Ukraine</b>							
Azerbaijan	448,90	130,8	79,50	78,28	73,35	83,44	79,04
Belarus	397,20	115,7	274,79	501,37	-	215,56	114,42
Austria	3490,0	1016,6	181,37	492,08	657,43	1157,08	323,25
Kazakhstan	621,30	181,0	233,13	191,50	168,84	225,68	154,06
USA	4388,00	1278,2	119,49	478,66	928,24	1476,28	612,89
Slovakia	1088,20	317,0	125,47	285,60	304,34	472,45	218,08
Moldova	268,60	78,2	118,93	178,00	89,05	97,96	87,69
Russia	754,00	219,6	172,08	192,18	183,32	203,09	176,36
Germany	4484,00	1306,1	374,59	1042,63	876,36	1979,78	1081,09
Georgia	368,60	107,4	89,67	71,84	146,12	134,70	63,48
Turkey	872,00	254,0	160,87	210,13	-	-	207,05
Hungary	685,00	199,5	107,55	165,07	137,26	293,90	173,14
Czech Republic	1273,00	370,8	231,00	351,50	294,95	436,33	312,69

**Concluzii.** În circumstanțele actuale, respingând pozițiile și dogmele ideologice apriorice, din punctul de vedere al realismului și bunului simț, este nevoie de a găsi soluție pentru problemele de ieșire din criză. Și nu prin abandonarea reformelor economice, dar prin continuarea lor, analizând reformele nu ca un scop în sine, ci ca un mijloc de creștere a eficienței economiei și de îmbunătățire a traiului populației. Pentru aceasta, este necesară o transformare treptată a formelor existente de gestiune și a instituțiilor economice în direcția unei economii de piață și reglementată cu orientare socială, totodată, menținând rolul important al statului. Principalele căi de sporire a puterii de cumpărare este majorarea veniturilor populației din Ucraina prin elaborarea unui program de dezvoltare a industriei, a Strategiei pentru atragerea investițiilor în economia țării până în 2020, de asemenea, trebuie o activitate țintă ponderată cu regiunile înapoiate și deprimare.

**Conclusions.** In current conditions it necessary to reject ideological dogmas and find a solution to the crisis from the standpoint of realism and common sense. It is important not to give up economic reforms but to continue them considering reforms as a means of increasing economic efficiency and improving living standards. This requires gradual transformation of the existing forms of economic activity and economic institutions towards socially oriented and regulated market economy, while maintaining the important role of the state. The main way of increasing purchasing power is to increase income of the Ukrainian population through the introduction of programs of the industrial development, strategy of attracting investments in the economy by 2020, besides well-planned target work with retarded and depressed regions is required.

**Referințe bibliografice/ References:**

- МОСТЕНСКАЯ, Т.Л. Особенности формирования спроса и предложения на рынке пищевых продуктов. В: Экономика АПК. 2003, № 1, сс. 113-120.
- ГОЙЧУК, А.И. Продовольственная безопасность в Украине и мире. Наукметодцентр аграрного образования. Киев, 2003. 114 с.
- БАСЮРКИНА, Н.И. Продовольственная безопасность как системная характеристика функционирования агропромышленного сектора экономики. В: Экономика пищевой промышленности. 2011, № 2 (10), сс. 5-10.
- ЛУКА, А.Ф. Международная конкурентоспособность сельскохозяйственного производства в Украине. В: Экономика АПК. 2004, № 5, сс. 131-138.
- ФАЙЧУК, А.Н. Стратегические приоритеты регулирования аграрного рынка Украины в условиях глобализации. В: Научный вестник Национального университета биоресурсов и природопользования Украины. 2009, вып. 142, часть 1, сс. 201-206.
- OECD-FAO. Agricultural Outlook 2011-2020 [accesat 5 mai 2013]. Disponibil: [www.donorplatform.org/load/11194](http://www.donorplatform.org/load/11194)

**Recomandat spre publicare: 02.10.2013**